

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у червні 2023 року

(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)

До 27-ї річниці Конституції України, що відзначалася 28 червня, у Києві відбулася насичена програма святкових заходів, серед яких: благодійний концерт Чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького – у Музейно-виставковому центрі Музею історії міста Києва та концерт відомого гурту польських музикантів Taraka & Amelka Anisovich під назвою «Незалежна – незалежній» – у столичному культурному кластері «Краків»; відкриття виставки-галереї «Україна. Становлення державності» – проекту, підготовленого спільно з музеєм «Становлення української нації», БФ «Спільна перемога» та благодійником Валерієм Резчиком – у Національному заповіднику «Києво-Печерська лавра»; експозиція «Європейська Україна. Доба Мазепи» – у Скарбниці Національного музею історії України та книжкова виставка «До Дня Конституції України» – у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого; відкриття виставки графічних робіт художника Володимира Реброва «Коли зникають фарби» та презентація його художнього альбому «Війна очима українського художника» – у Національній бібліотеці України для дітей. Крім того, низку заходів було організовано в регіонах України. Зокрема у літературно-меморіальному музеї І. К. Карпенка-Карого у м. Кропивницькому пройшов літературно-музичний захід «Лиш світитися Україною...», а у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї – патріотично-мистецька імпреза «Живи та міцній, наша рідна державо!». А бібліотеки та хаби у Донецькій області отримали першу в Україні віршовану Конституцію для дітей авторства В. Читая.

30 червня у Києві під час форуму «Бачення України 2030: реформування та відновлення соціально-гуманітарної сфери» представники громадської спільки «Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ» і Школи політичної аналітики Національного університету «Києво-Могилянська академія» презентували візійний адвокаційний документ політик, що охоплює ключові сфери життя держави у перспективі до 2030 року. Окрім презентації документа, метою заходу було обговорити його з представниками уряду, парламенту, міжнародними партнерами та широким колом громадськості України. Зокрема у панельній дискусії «Національна ідентичність: мова, культура, національна пам'ять та державно-церковні відносини» взяв участь Ростислав Карандєєв, перший заступник міністра культури та інформаційної політики України.

Під головуванням міністра культури та інформаційної політики Олександра Ткаченка за участі його заступниць Галини Григоренко і Катерини Чуєвої 7 червня відбулась нарада з представниками обласних військових адміністрацій щодо розроблення Програм комплексного відновлення областей та територіальних громад. Зокрема розглянули оптимізацію та модернізацію культурної інфраструктури з дотриманням вимог безбар'єрності, створення приміщень для укриттів працівників та відвідувачів, формування матеріально-технічного забезпечення закладів для надання базового набору культурних послуг – доступ до читання, кінофільмів, до творчого самовираження, музейних предметів, мистецької освіти. Також йшлося про заходи для зміцнення кадрового потенціалу управлінців галузі культури, завершення процесів декомунізації та деколонізації, створення умов для функціонування української мови як основної мови спілкування і споживання інформації у регіоні, заходи з охорони об'єктів культурної спадщини та реставрації пам'яток культурної спадщини.

2 червня в Брусиліві на Житомирщині відбулося нагородження цьогорічних лауреатів Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка за заслуги у розвитку національної духовної культури, утвердження української державності, міжнародної та міжконфесійної злагоди. Ними стали: у номінації «Література» – Ірен Роздобудько, письменниця; у номінації «Мистецтво» – Юрій Нагулко, заслужений художник України; у номінації «Освіта» – Василь Чепурний, член Всеукраїнського товариства імені Івана Огієнка і Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка; у номінації «Наука» – Олег Баган, літературознавець, культуролог, у номінації «Громадська, політична і релігійна діяльність» – Петро Даценко, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України та Світлана Масловська, волонтерка, громадська діячка, заступниця головного редактора Заставнівської обласної редакції газети «Голос краю», Чернівецька область.

Підри́в росіянами греблі Каховської ГЕС 6 червня спричинив значні втрати у сфері культурної та історичної спадщини. У Херсонській та Миколаївській областях у зоні ризику опинились 147 закладів культури та мистецької освіти. В зоні затоплення – 20 закладів: 18 у Херсонській області та два у Миколаївській. Техногенна катастрофа призвела до того, що назавжди знищено або понівечено 10 бібліотек та 5 музеїв Херсонщини, частина з яких розташовані на тимчасово окупованій території. Знищено стінопис у будинку Поліни Райко, затоплені «кам'яні вишиванки» архітектора Григорія Довженка, музей-садибу Остапа Вишні. Наслідком катастрофи на Каховській ГЕС стало й розкрадання копачами-грабіжниками археологічних об'єктів. За часів створення Каховського водосховища під його водами опинилися археологічні об'єкти різних періодів. Різке падіння рівня води після підризу дамби та розмивання берегів і затоплення територій нижче за течією Дніпра спричинило критичну ситуацію з охороною археологічної спадщини в регіоні. У зв'язку з цим МКІП звернулося до керівників ОВА постраждалих областей, а також до МВС та правоохоронних органів задля ефективної протидії пограбуванню археологічних об'єктів. Задля моніторингу, фіксації пошкоджень та інших невідкладних робіт

об'єднують зусилля науковці-археологи, музейники, пам'ятко- та правоохоронці. Відповідну дорожню карту фахівці МКІП обговорили з Інститутом археології НАН України та іншими партнерами, а також з Національним заповідником «Хортиця». Роботи з моніторингу та фіксації стану об'єктів тривали від перших днів зміни рівня води у Каховському водосховищі, зокрема, у Запоріжжі. Кабінет Міністрів України 30 червня на своєму засіданні створив міжвідомчий Координаційний центр зі збереження культурної спадщини та культурних цінностей на територіях, що постраждали внаслідок руйнування Каховської ГЕС. Головою Координаційного центру визначено Міністра культури та інформаційної політики України О. Ткаченка.

Інформаційний суверенітет та інформаційна безпека України, медіа

22 червня Президент України Володимир Зеленський підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення обмежень на ввезення та розповсюдження видавничої продукції, що стосується держави-агресора, Республіки Білорусь, тимчасово окупованої території України». Цей закон дозволить, зокрема, захистити сферу українського книговидання і книгорозповсюдження від руйнівного впливу доктрини «руського мира», сприятиме зміцненню національної безпеки, утвердженню і поширенню української мови, розвитку національної видавничої індустрії.

14 червня відбулася перша стратегічна сесія з розробки національної стратегії з медіаграмотності, організована Національним проектом з медіаграмотності «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики України, який реалізується за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) та фінансується урядами Німеччини та Японії. Виступаючи перед учасниками заходу заступник міністра культури та інформаційної політики України з питань європейської інтеграції Тарас Шевченко зазначив, що розробка національної стратегії з медіаграмотності сьогодні є пріоритетним напрямком роботи міністерства. Понад 40 експертів взяли участь в обговоренні стратегії та працювали в групах за напрямками – неформальна освіта, координація, медіаграмотність і медіа, формальна освіта, медіаграмотність і бізнес. Серед учасників – представники центральних органів виконавчої влади, медіафахівці та експерти з комунікацій.

До Дня журналіста України (6 червня) в Києві, в «Медіацентрі Україна – Укрінформ», відбулася панельна дискусія за участі Тараса Шевченка, заступника міністра культури та інформаційної політики України з питань європейської інтеграції; Світлани Остапи, заступниці шеф-редактора видання «Детектор-медіа», голови наглядової ради Суспільного мовника; Діани Дуцик, засновниці й виконавчої директорки ГО «Український інститут медіа та комунікації» та ін. Учасники дискусії обговорили важливі питання роботи українських медіа в умовах війни. У свою чергу Національна спілка журналістів України, мережа Центрів журналістської солідарності та КП «Київінформ» організували виставку, присвячену роботі медійників – «Україна: журналісти на передовій», яку було відкрито у вестибюлі столичної станції метро «Золоті ворота». А незалежна українська агенція журналістських розслідувань «Слідство.Інфо» презенту-

вала у Києві (на закритому показі) та інших окремих українських містах документальний фільм «Окупація: ціна слова», що розповідає про переслідування українських журналістів на окупованих територіях.

Вшанування пам'яті

З 10 червня по 2 липня в Україні, Франції та Великій Британії проходив VII Відкритий міжнародний музичний марафон пам'яті оперного співака, Героя України Василя Сліпака W Live під гаслом «У світлі Метеора». Основними темами заходу було вшанування полеглих за Україну артистів. Зокрема концерт-присвята загиблим артистам відбувся 10 червня у Національній філармонії України. До марафону тут долучилися проєктом «Янголи мистецтва». У концерті взяли участь Маріупольський муніципальний камерний оркестр «Ренесанс» (диригент – з. д. м. Василь Крячко). Солісти: Ольга Чубарева (сопрано), Тетяна Жук-Сєдова (орган). З 29 червня по 2 липня марафон проходив у Львові. У Національній філармонії імені Мирослава Скорика відбувся концерт «Про скорботу, велич і сміх», на якому прозвучала Четверта симфонія у виконанні Академічного симфонічного оркестру у супроводі оперної співачки Інни Федорій. А 30 червня у Гарнізонному храмі – концерт «Молитва до Василя». Завершили марафон камерні та оркестрові програми Львівської національної філармонії: 1 липня – «Пісні для Василя», а 2 липня – «Spirito d'amore. Mozart».

Пам'яті загиблого на війні музикознавця і телережисера Івана Кузьмінського було присвячено концерт-присвяту у Трапезній палаті Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» 24 червня. Сакральне українське модерне багатоголосся – партесні концерти Миколи Дилецького прозвучали у виконанні вокального ансамблю Partes. Музикою, якій 400 років, у Лаврі започатковано нову традицію – цикл заходів, що повертають в простір святині професійне українське музичне мистецтво.

Платформа пам'яті «Меморіал» запросила на допрем'єрний показ у Києві документальної стрічки «Танець з вогнем» про загиблого воїна та артиста балету Київського національного театру оперети Вадима Хлуп'янця. Побачити фільм за участі героїв стрічки та знімальної групи можна було 8 червня в кінотеатрі «Ліра».

Відкриття пам'ятника дітям, які загинули в результаті збройної агресії РФ, відбулося у Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії, який щороку відзначається 4 червня, за сприяння офісу першої леді, начальника Харківської обласної військової адміністрації Олега Синегубова, волонтерів та громадськості. Монумент встановлено поряд із будівлею Харківського обласного палацу дитячої та юнацької творчості. Архітектурна композиція монумента складається зі скульптур фігур дітей – хлопчика і дівчинки, які злітають над гранітною глибою, що уособлює вибух. Її автор – харків'янин Михайло Ятченко.

Меморіал козакам-добровольцям, які загинули в російсько-українській війні, було урочисто відкрито 18 червня у селі Мельники на Черкащині. Захід відбувся у межах 27-их вшанувань героїв Холодного Яру. Ініціював його однопольовий історичний клуб. У такий спосіб увіковічили командира Окремої

зведеної штурмової роти «Карпатська Січ» 93-ї механізованої бригади ЗСУ Олега Куцина (позивний «Кум»), командира V Легіону Андрія Жованика («Татарин»), Героя України, добровольця «Правого сектора» Дмитра Коцюбайла («Да Вінчі») та командира 2-го окремого батальйону Добровольчого українського корпусу «Правий сектор», Героя України Тараса Бобанича («Хаммер»). Ще один пам'ятник Олегові Куцину було відкрито на хуторі Буда.

В Ужгороді, у сквері Пам'яті жертв комуністичних диктатур, з'явився пам'ятний знак, присвячений учасникам антикомуністичної революції 1968 року в Чехословацькій Республіці. Його презентація відбулася 27 червня. Ініціатор та ідейний натхненник пам'ятного знака – депутат Закарпатської обласної ради Федір Шандор. У композиції скульптор Р. Мурник зобразив залізні ворота, пофарбовані у червоний колір (символ тоталітаризму) з отворами від бойових куль.

Меморіальну дошку українському письменнику Олегу Черногузу урочисто відкрили 16 червня у селі Іванів Хмільницького району на Вінниччині. Барельєф встановили на батьківській хаті митця. Автор меморіальної дошки – скульптор та письменник Микола Крижанівський.

Благодійність

До проведення численних благодійних заходів на підтримку й допомогу нашим захисникам та усім українцям, які постраждали від війни, долучилося чимало українських популярних артистів, музичних виконавців і колективів. Так, на підтримку пораненої української захисниці, скрипальки та випускниці Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського Ольги Рукавішникової пройшов благодійний концерт 8 червня в Андріївській церкві. Захід організували Національний будинок музики та Національний заповідник «Софія Київська». Виступав ансамбль давньої музики Liatoshynskiy Capella. Відвідати концерт могли усі, хто задонатив кошти на реабілітацію військової Ольги Рукавішникової.

Український етно-гурт «ДахаБраха» провів з 6 по 12 червня благодійний тур містами України. Виступи відбулися у Львові (клуб «Малевич»), Хмельницькому (обласна філармонія), Києві (Жовтневий палац) та Вінниці (музично-драматичний театр імені М. Садовського). Усі кошти, виручені під час концертів, етногурт передав до фонду «Повернись живим» на розмінування деокупованих територій.

4 червня з Тернополя розпочався всеукраїнський тур містами України поп-зірки Дмитра Монатіка «ART Оборона», головна мета якого – допомога дітям та сім'ям з деокупованих та прифронтових територій. 10 червня з концертом у Луцькому замку виступив рок-гурт «Жадан і Собаки», 15 та 17 червня у Києві, на в КВЦ «Парковий», – рок-гурт «Без обмежень» (в рамках світового туру «Разом до Перемоги»), 24 червня у столичному Stereo Plaza – рок-гурт «Друга ріка», а 29 червня у Будинку звукозапису Українського радіо – з. а. України Руслани Лоцман. Кошти, виручені під час цих концертів, спрямують на потреби ЗСУ.

14 червня у Києві, у Жовтневому палаці, виступили українські гумористи Бампер і Сус. Цей концерт був заключним у рамках благодійного всеукраїнського туру на підтримку ЗСУ, із яким колектив об'їздив 24 міста України.

Рок-гурт «Океан Ельзи» представив нову версію своєї пісні «Я їду додому», а також новий кліп на неї в рамках кампанії по розмінуванню деокупованих територій України «Нам тут жити», що є спільною ініціативою фонду «Повернись живим» та компанії «Київстар».

А співачка Опука випустила кліп на сингл Peremoha («Перемога»). Усі кошти, отримані на стрімінгових платформах від прослуховування синглу та перегляду кліпу, буде спрямовано волонтерам на медичне обладнання для військових медиків.

На порятунок недоношених немовлят, кількість яких в Україні зросла через стрес матерів, зумовлений війною, підуть кошти, зібрані в рамках кампанії «Небайдужі рятують серця дітей». Її проводили гурт TVORCHI разом з компанією Visa, глобальною ініціативою на підтримку України UNITED24 та Укрзалізницею. TVORCHI оголосили благодійний збір наприкінці квітня, під час виступу на Центральному залізничному вокзалі Києва – перед від'їздом до Ліверпуля, незадовго до старту пісенного конкурсу «Євробачення-2023». Жертвувати на порятунок малюків можна було в тому числі за допомогою інсталяції «Небайдужі серця» на залізничному вокзалі Києва.

Упродовж 22 – 25 червня в Українському домі діяла виставка благодійного проекту «Із полум'я зродились», мета якого – зібрати кошти на обладнання нового приймального/ургентного відділення Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» у Києві. В основі виставки – світлини захисників України з артбуку, зроблені фотомайстром Міною Сорвіно. Також тут було представлено ілюстрації художників Нікити Власова та Нікити Тітова і сучасну українську поезію. Кожен донат буде спрямовано на закупівлю пріоритетного сучасного обладнання для госпіталю. По закінченню виставки усі експонати та світлини було передано на зберігання до Національного музею Революції Гідності.

22 червня у Києві в просторі «Peremoga» відбулося відкриття благодійної виставки «Квіти війни». Експозицію склали світлини українського репортажного фотографа Едуарда Крижанівського, створені ним під час поїздки на Бахмутський напрямок. Організатор виставки – жіночий волонтерський рух VETERANKA – має на меті зібрати кошти для парамедиків, які воюють на передових позиціях фронту. Упродовж виставки, яка триватиме до 8 липня, усі охочі можуть долучитись до збору коштів, придбавши листівки за донат.

Благодійна виставка робіт фотографа Олександра Джантімірова з зображенням наслідків підриву Каховської ГЕС під назвою «Херсон. De profundis» проходила у київській галереї «Дукат». Світлини були відзняті з 7 по 11 червня на Херсонщині. На виставці їх можна було придбати – 50 відсотків коштів від їх продажу підуть на відновлення водопостачання у селі Інгулець Дар'ївської громади Херсонської області.

У середмісті Дніпра з 1 по 25 червня розміщувався культурний простір «Модуль тимчасовості». До цього проєкт, організований київською командою don't Take Fake за підтримки фонду USAID, працював на Контрактовій площі в Києві. Його мета – зібрати кошти на відбудову українських артінституцій, пам'яток і музеїв. Модуль тимчасовості – двоповерхова будівля, складена з 27 контейнерів-модулів. Тут було розміщено виставковий простір, де представлено експозицію з полотнами, скульптурами, інсталяціями та аудіовізуальними творами 28 художників із 10 країн світу. Серед українців – Жанна Кадирова, Марія Куліковська, Роман Мінін, Олексій Кондаков, Олексій Сай, Нікіта Кравцов, Володимир Манжос (WAONE). Також проєкт пропонував серію кінопоказів, лекцій та спеціальних подій.

У Центрі Довженка у Львові до 26 червня проходила виставка-аукціон розмальованих військових артефактів «Наш дім – Україна». Її ініціаторами виступили волонтери з м. Кривий Ріг Дніпропетровської області. Більшість експонатів виставки – гільзи, тубуси і снаряди, прикрашені малюнками Ірини Липень, однак на ній були твори й інших митців.

На допомогу ЗСУ перераховано кошти з продажів українського видання «Привид Києва. Манга» Мацуди Джюко, перекладеного з японської (вид-во «Ранок»). Книжкова платформа Yakaboo та благодійний фонд «Соборна» запустили збір коштів на відновлення та психологічну реабілітацію дітей загиблих військових. Своєю чергою книгарня «Сяйво книги» з нагоди Міжнародного дня захисту дітей передала у три медичні заклади Київської області, де лікуються діти, понад 250 книг. Їх вдалося зібрати під час благодійної акції «Подаруй дитині посмішку». А видавництво «Віват» запустило ініціативу зі збору книжок для поранених військових. Вже з 13 червня у книгарнях у Харкові, Києві, Львові та Івано-Франківську було встановлено кошики для книжок, збір яких тривав до кінця червня. Книги передано в шпиталі Харківщини та Дніпропетровщини, де лікуються наші захисники.

7 червня у Літературному сквері на вулиці Олеся Гончара відбувся захід «Ми – діти твої, Україно!», організований благодійним фондом Ірини Коломієць «Добрі справи», німецьким фондом «Wir Helfen Ukraine» у співпраці із книгарнею «Сяйво книги». Захід було присвячено Міжнародному дню захисту дітей, але його було перенесено через російську ракетну атаку. Перед гостями свята виступили учасники народного художнього колективу «Пульс» Центру творчості «Шевченківець», український реп-виконавець Максим Бурла та ін. Окрім концертної програми, впродовж свята діти мали змогу взяти участь у декількох майстер-класах, зокрема, з гончарства.

Регіональна культурна політика

3 червня в Києві свою роботу після тривалого капітального ремонту розпочав культурний центр «Краків» (колишній кінотеатр), що входить до мережі багатofункціональних центрів КП «Київський культурний кластер». Центр містить артстудію для занять спортом або танцями, залу зі сценою, де можна про-

водити концерти, поетичні читання, презентації та залу «Мультисцена», де показуватимуть кіно, а також можуть бути концерти та театральні вистави.

КП «Аптека-Музей» у Києві стало комунальним музейним закладом. Таке рішення прийнято 15 червня на пленарному засіданні Київської міської ради. Комунальний музейний заклад «Аптека-Музей» буде підпорядковано Департаменту культури КМДА.

Український культурний фонд підтримав проєкт Державного архіву Рівненської області, завдяки якому можна буде потрапити в історичне минуле Рівного. Проєкт «Віртуальне Рівне: подорож у часі центральною вулицею міста» буде реалізовано у цьому році в рамках програми «Культурна спадщина» Українського культурного фонду. Проєкт сприяє збереженню, підвищенню рівня доступності та активного використання архівних документів. Ним передбачається оцифрування історичних документів (карти, плани, схеми, проєкти будинків, фотодокументи) про міський простір міста Рівне міжвоєнного періоду. На основі цих документів будуть створені цифрові продукти, які передбачають віртуальну мандрівку центральною вулицею міста (сучасна вул. Соборна) у вигляді, який вона мала близько 100 років тому.

Чернівецька обласна рада розпочала інформаційно-мистецьку кампанію, яка покликана відкрити імена відомих буковинців широкому загалу. Її стартом став меморіальний мистецький проєкт «Потік свідомості», присвячений 100-річчю видатного художника з Буковини Темістокля Вірсти, який жив і працював у Парижі. У рамках проєкту у культурному центрі «Вернісаж» з 6 по 9 червня демонструвалася виставка художніх творів Темістокля Вірсти та українських художників – учасників проєкту: Ориси Вірсти, Святослава Вірсти, Олександра Літвінова, Лариси Куваєвої та ін.

У колишньому будинку культури львівського заводу «ЛЮРТА» 2 червня було відкрито Urban Camp Lviv – культурно-соціальний центр для внутрішньо-переміщених осіб, що є, водночас, житлом та популяризує вуличні культури, зокрема музику, танці і спорт. Проєкт спільно реалізували Львівська міськрада та громадська організація Street Culture завдяки благодійній допомозі львівського бізнесу та міжнародних партнерів. У просторі вже провели перший івент – фестиваль вуличних культур.

1 червня у «Мистецькому провулку» у середмісті Дніпрі було відкрито новий арт-об'єкт на честь голлівудської акторки Міли Йовович, яка перші 5 років свого життя мешкала у цьому місті. Подія стала продовженням проєкту з вшанування відомих творчих особистостей, які мали стосунок до міста. У ньому вже є мініінсталяції, присвячені письменниці Марку Вовчку, художникам Марії Котляревській та Олегу Голосію.

Креативні індустрії

27–28 червня у приміщенні Харківського національного академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка/Схід Опера у змішаному форматі проходила Міжнародна конференція креативних індустрій «Харків. Культура. Залізобетон: виклики, можливості, перспективи», присвячена висвітленню

стратегій розвитку української культури і мистецтва, створенню сталої моди на українське, зміни ставлення до українського контенту у світі, культурній дипломатії. Конференція зібрала представників креативних індустрій, зокрема, у сферах театрального мистецтва, музики, освіти, музеєзнавства, архітектури, моди. Під час конференції працювало кілька секцій, включно з такими: «Нації – це нарації», «Місце української культури на світовій культурній мапі», «Стратегії розвитку українських креативних індустрій як складова частина загальної стратегії розвитку України: можливості та виклики», «Українська перемога та післявоєнні виклики». Проєкт було реалізовано у рамках Програми підтримки українських студій ім. Лисяка-Рудницького, Українського інституту та Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» за фінансової підтримки міжнародного фонду «Відродження».

Український бренд Gunia Project представив нову колекцію «Русалка» – візуальний нарис про літо у формі кераміки, одягу, аксесуарів і прикрас. У колекції вперше представили широкий гердан – класичну українську прикрасу з бісеру. Образи русалок присутні у вишивці на сорочках і фартусі, а також на аксесуарах і керамічних виробах. Нову форму вази з літньої колекції створили за мотивами грушоподібної трипільської посудини, знайденої в поселенні Олександрівка. У лінії кераміки також зустрічається образ кентаврині, натхнений гравюрою невідомого автора «Видіння святого Антонія Печерського по дорозі до Павла Фівейського» 1627 року.

Львівський бренд «Гроно» у співпраці з Херсонським обласним благодійним фондом імені П. Райко презентували 1 червня першу колекцію свічників «Квіти Поліни». Керамічна серія свічників із квітами – це творча рефлексія на унікальні розписи у будинку олешківської художниці П. Райко. Також продавали скатертини з малюнками Райко. Бренд вирішив 15% із продажу кожної скатертини та 10% із продажу свічників спрямовувати на підтримку музею-будинку художниці. Однак після того, як Олешки затопило, усі зібрані кошти «Гроно» вирішило передати на допомогу постраждалим мешканцям міста.

Мистецькі події

Український музей сучасного мистецтва UMCA, платформа культури пам'яті «Минуле / Майбутнє / Мистецтво» та Національний центр «Український Дім» презентували виставку мистецьких робіт українських художників про досвід 2022 року, а також дискусійну програму, присвячену комеморації російсько-української війни. Проєкт, що отримав назву «Ти як?», тривав з 1 по 25 червня. Основою виставки став «Архів мистецтва воєнного стану» Українського музею сучасного мистецтва, який почав формуватися 24 лютого 2022 року і завершиться в день перемоги. На 5 поверхах Українського дому було представлено понад 500 робіт більше ніж 100 українських авторів. Це – живопис, графіка, скульптура, фотографія. Були також інсталяції та перформанси. 17–18 червня у рамках проєкту тривала дискусійна програма «Мистецтво та війна»: цикл розмов про досвід українського суспільства з 24 лютого 2022 року, формування пам'яті про російсько-українську війну тощо. Спікерами були Галина Григоре-

нко, заступниця міністра культури та інформаційної політики України, Мар'яна Олесків, голова Державного агентства розвитку туризму, Юрій Савчук, генеральний директор Національного музею історії України у Другій світовій війні, Володимир Бородянський, продюсер та ін. Також в рамках проекту відбувалися лекції, кураторські екскурсії, перформанси митців, заняття з арттерапії та інші події.

24 червня у Києві відбулося відкриття виставки «Бахмут: Не віддамо», присвяченої місту-фортеці у Донецькій області як символу стійкості та незламності українського народу у протистоянні російській федерації. Проект реалізувала ГО «Бахмутська фортеця» у співпраці з комунальним закладом культури «Бахмутський краєзнавчий музей» за фінансування Бахмутської міської ради. Під час презентації виставки організатори показали відеоролик «Портал у старовинний Бахмут», який описує основні історичні віхи в історії міста. Експозиція складалася з диптихів К. Руденко. Виставку організовано за підтримки Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ» та Музею видатних киян. Ознайомитися з проектом можна було впродовж тижня. Експозицію розмістили у вікнах біля центрального входу до Укрінформу.

У Чернівецькому обласному краєзнавчому музеї до 29 червня проходила фотовиставка «Вписані в історію. Зруйновані війною». На ній можна було побачити більше 30 фото архітектурних пам'яток Маріуполя, зруйнованих внаслідок російської агресії. У створенні цієї виставки брали участь як професійні фотографи, так і звичайні небайдужі мешканці, яким вдалося вивезти свої фото з окупованого міста. Вперше цю виставку презентували цього року у квітні у Києві. Чернівці стали другим містом, куди привезли фотороботи про зруйновані об'єкти Маріуполя. Їх надали: муніципалітет Маріуполя, Маріупольський краєзнавчий музей, ККП «m.ЕНУВ», маріупольські фотографи Євген Сосновський та Іван Станіславський.

До Міжнародного дня захисту дітей (1 червня) у Києві, у просторі Південного вокзалу, було розгорнуто виставку «Війна голосами дітей». Її експонати – близько 20 постерів, де юні українці діляться власними враженнями про війну. Виставка дитячих цитат відбувалася в межах кампанії «Чуєш?» від благодійного фонду «Голоси дітей».

Виставку «Втрачене дитинство» було презентовано 1 червня у восьми обласних центрах: Дніпрі, Львові, Полтаві, Тернополі, Харкові, Хмельницькому, Чернівцях та Чернігові. До річниці повномасштабного вторгнення її підготувала і провела платформа пам'яті «Меморіал» (до цього експозицію було представлено за кордоном: у Польщі, Ізраїлі та Новій Зеландії). Мета проекту – розповісти історії дітей, які загинули з 24 лютого 2022 року внаслідок російської агресії.

До Всесвітнього дня біженця, що відзначається 20 червня БФ «Рокада» презентував на Софійській площі Києва виставку-інсталяцію «Надія вдалині від дому». Інсталяція являла собою 25 валіз, які передають 25 історій переселенців з українських міст, зокрема, Нікополя, Бахмута, Северодонецька, Маріуполя, Нової Каховки, Миколаєва, Бучі, а також людей, які прибули до України з Сау-

дівської Аравії, Ірану, Таджикистану як біженці. Ця виставка тривала в Києві одну годину. Незабаром її можна було побачити в Івано-Франківську, Хмельницькому, Тернополі, Чернівцях, Луцьку, Львові та Рівному.

Фестивалі

Увосьме цього року проходив Міжнародний фестиваль аудіовізуального мистецтва та нових медіа «Конструкція», який проводить з 2014 року у Дніпрі ГО «Культура Медіальна». Фестиваль репрезентує експериментальну музику та мистецтво у взаємодії з міськими локаціями. У фокусі уваги проєкту – культурна спадщина та робота з історичною пам'яттю, культура діалогу, сталий розвиток міських спільнот і пошук шляхів порозуміння. Скасована минулого року подія не тільки частково повернулася в Дніпро, але й відбулася зі спеціальною програмою в Дрездені. У Дніпрі «Конструкція» розпочалася з формату резиденції для українських саундартистів, що тривала з 5 до 12 червня. Попередні роки під час фестивалю проводили резиденції для авторів, які працюють із візуальним мистецтвом. Цього року вперше залучили музикантів. Учасники резиденції – Ujif_notfound, Bryozone (Shape+), Mlin Patz, Undo Despot та місцеві артисти, які продовжують розвивати музичну сцену у Дніпрі.

10 червня стартувала мистецька платформа фестивалю «Протасів Яр» пам'яті полеглого під Ізюмом на Харківщині рік тому громадського активіста і розвідника 93-ї бригади «Холодний Яр» Романа Ратушного. Фестиваль було відкрито 27 травня, і триватиме він по 3 вересня. Учасники фестивалю зустрічаються на галявині Протасового Яру кожні 2 тижні. Кожен захід присвячується окремій тематиці. Це, зокрема, дискусії про права людини в умовах війни, волонтерство, громадський активізм, а також літературні читання, музичні виступи, кінопокази, лекції. Фестиваль має також благодійну мету – у межах кожного заходу збирають внески на потреби ЗСУ. У програмі мистецької платформи – лекції «Захисники української культури» «Музичні інструменти українського народу», «Петлюра і культура», виступ капели «Збитень», кіноперегляд «Щедрик проти “русского міра”».

25 червня у Палаці культури Луцька відбувся транскордонний фестиваль «Етнокультура – сила, що єднає!». Захід було організовано в межах проєкту «Спільна культурна спадщина: відродження фольклору на українсько-польському прикордонні», що фінансується Європейським Союзом у межах Програми транскордонного співробітництва ЄІС «Польща – Україна». Участь у заході взяли десять творчих колективів, зокрема гурти «Зоряниця», «Чачка», «Княгининівські хорошухи», «Родинне перевесло», ансамбль народного танцю «Волинянка» та інші.

Театр

XVIII Всеукраїнський конкурс молодих акторів імені Івана Франка через повномасштабну війну відбувся онлайн. Його було присвячено любові і коханню. Цього року у конкурсі взяли участь як професійні актори театрів та концертних організацій (до 35 років), так і студенти вищих навчальних закладів куль-

тури та мистецтв (від 15 років). Відповідно журі оцінювало учасників у двох категоріях: юніори (студенти) та професіонали. Серед професіоналів I премію отримала Марія Стопник (Творче об'єднання «Amæntes»). II премію здобув актор Максим Самчик (Київський академічний театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра). Серед юніорів I премію журі віддало Наталі Телли (Київський університет культури). II премію отримала Валерія Миргородська (Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого). Спеціальною премією від Віталія Ажнова «за неординарність» відзначено Ярослава Семьонова, студента Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського. За результатами глядацького голосування перемогу здобула студентка Київського університету культури Тетяна Ворошиловська.

На початку червня артисти Національного академічного театру ім. Івана Франка вчергове відвідали східні області України з мобільною концертною програмою. Концертна бригада у складі народного артиста Анатолія Гнатюка, заслуженого артиста Олексія Паламаренка та артиста з позивним «Франко» провела 5 концертів. В Дніпрі артисти підтримали вимушено переміщених осіб та волонтерів під час двох концертів. А в Краматорську і Дружківці виступили перед освітянами та військовими.

Прем'єри вистав показали, зокрема, такі столичні театри: Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка) – «Загнаний кінь» за п'єсою Франсуази Саган; Національний академічний театр оперети – «Тигролови» за мотивами однойменного роману Івана Багряного; академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра – «37 листівок» за п'єсою Майкла МакКівера.

Свої прем'єри поставили й інші театри України: Львівський національний академічний опери та балету ім. С. Крушельницької – оперу «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського; Львівський національний академічний український драматичний ім. М. Заньковецької – «Дами та гусари» А. Фредро; Перший академічний український театр для дітей та юнацтва – «Лунаса» за мотивами п'єси Б. Фріла «Танці на Лунасу»; Одеський обласний академічний російський драматичний театр – «Агов ти, – вітаю» за мотивами К. Мітані.

Музика

16 червня у Жовтневому палаці в Києві відбулася 12-та церемонія Національної музичної премії Yupa. Вона пройшла під гаслом «Пісні незламної України». На церемонії організатори не лише відзначали переможців премії, а й вручали спецвідзнаки учасникам конкурсу. Їх оргкомітет присудив артистам за їхній внесок у підтримку української культури та суспільства у 2022 році. Лавреатами спецвідзнак стали: Джамала – за міжнародні благодійні проєкти на користь України; Ріанобой – за серію концертів для української армії із залученням військових виконавців; Kalush Orchestra – за гучну переможну презентацію України на «Євробаченні 2022»; О. Пономарьов та М. Хома – за серію успішних музичних колаборацій; Monatik – за «ART-оборону», перший поп-альбом,

який вийшов під час повномасштабної війни; Тіна Кароль – за благодійність та меценатство; А. Пивоваров – за альбом «Твої Вірші, Мої Ноти» і популяризацію української поетичної спадщини у роки війни; Фонд виконавиці Kamaliya – за створення нових благодійних організацій за межами України.

3 – 4 червня у Києві відбувся щорічний Всеукраїнський фестиваль «Кобзарська Трійця», який традиційно зібрав кобзарів, бандуристів та лірників з різних регіонів України. Захід організували НЦНК «Музей Івана Гончара», Національний музей народної архітектури та побуту України, Київський, Харківський та Львівський кобзарські цехи, Асоціація «Дивись українське» та «Компанія «Вавілон» за всебічної підтримки Благодійного фонду «МХП-Громаді». У програмі – кобзарювання на вулиці, майстер-класи з виготовлення кобзарських інструментів, концерт кобзарів, лірників та бандуристів, освячення нових кобзарських інструментів, виготовлених майстрами кобзарських цехів.

Фестиваль сучасної культури та музики «Брудний пес» зібрав 3 – 4 червня у столичному Клубі Keller близько 100 артистів з різних куточків країни, які представили на п'ятьох сценах нову українську музику різних жанрів: електронну, інді-рок, реп. Організатори музичної події, яка цього року пройшла вже вдруге, – співзасновники промо-агенції SVYST Максим Малахов (саундпродюсер, діджей, музикант-мультиінструменталіст), Ігор Задорожній та ін. Частина зібраних під час заходу коштів спрямують на забезпечення необхідним екіпіруванням наших військових.

17 червня у Львові на території FESTrepublic відбувся національний фестиваль «Українська пісня», який торік проходив у Гданську. Перемогу у конкурсі здобула співачка YAGODA. У рамках фестивалю також відбувся великий концерт за участі популярних українських музичних виконавців. Хедлайнерами події стали: народний артист України Іво Бобул, заслужений артист України Арсен Мірзоян, гурт TVORCHI, а також НК, KAZKA, Sowa, Tayanna, Анна Буткевич, Marietta, Alekseev та ін. Захід мав також благодійну мету. Під час концерту усі охочі могли задонатити кошти на закупівлю медичного обладнання в госпіталі Запоріжжя. А частину коштів, виручених з продажу квитків на «Українську пісню», скерують на підтримку ЗСУ.

21 червня у Львові одинадцяте відбулося Свято музики. Щороку Львів стає частиною світової події, до якої приєднуються представники з п'яти континентів. Фестиваль Свято музики у Львові об'єднує аматорів та професіоналів на сценах по всьому місту. Цього року доєдналися до Свята музики більше як 40 локацій та понад 130 музикантів.

Візуальні мистецтва

У Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відбулася церемонія нагородження переможців та лауреатів Міжнародного конкурсу ілюстраторів книг для дітей та юнацтва ім. Р. Сахалтуєва. Цьогоріч у ньому змагалися роботи художників з України, Польщі та Грузії. Серед переможців – українка Катерина Підлісна. Так було відзначено оформлену нею «Різдвяну абетку» (втілення – харківське видавництво «Ранок»). Нагороди переможцям вручав

саме н. х. Радна Сахалтуєв. Лауреатами конкурсу стали 30 учасників. Творче змагання проводили Асоціація УАніМА, Українська бібліотечна асоціація, Українська асоціація видавців та книгорозповсюджувачів, видавництва «Grupa Cogito» (Польща), «Саміт-книга», «Веселка», Харківський приватний ліцей «Школа «Ранок»», БФ «Культурні новації», Тбіліська державна академія мистецтв ім. Аполлона Кутателадзе, АРТ Академія сучасного мистецтва ім. Сальвадора Далі, КП «Київінформ», School of Visual Communication.

3 червня Музей мистецтв ім. Варвари і Богдана Ханенків відкрив виставку Павла Макова «Фонтан виснаження». Це – проект, який минулоріч представив український павільйон на Венеційській бієнале. Через початок повномасштабного вторгнення РФ в Україну інсталяцію не вдалось вивезти у Венецію. Тому там виготовили нову інсталяцію; а її перший варіант тепер експонувався в Музеї Ханенків. Крім інсталяції, на виставці демонстрували супровідні матеріали: малюнки та фотографії, за якими можна було зрозуміти шлях визрівання ідеї цього проекту.

У Києві також експонувалися виставки: у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва – робіт Ольги Машевської (малюнки, хустки та посуд, прикрашені «самчиківкою»); художніх полотен П. Бойка; у Національному музеї «Київська картинна галерея» – скульптурних композицій, станкових робіт, творів малої пластики, втілених у бронзі, мармурі та кераміці, Миколи Білика «Світло. Тінь. Час»; у літературно-меморіальному музеї Павла Тичини – художніх творів Альони Ковалеренко «Війною втомлена, але не зломлена»; («PinchukArtCentre») – творів Ж. Кадирової («Траєкторії польотів»), робіт П. Армяновського «Історія стосунків»; у Центрі сучасного мистецтва «Білий Світ» – картин київської художниці Олени Дудніченко-Цой; **у галереях:** «Dumchuk Gallery» – творів Вольта Агапєєва та Діми Толкачова «Нема/Є»; «Триптих Арт» – художніх робіт Олександра Ляпіна; «Д12» – світлин Максима Бурди «Небесний Фотограф»; у «Хлібні» – живопису Ольги Карпенко «Війна і перемога»; «АВС-арт» – живопису і графіки сучасних українських митців «Дивина звичайна».

У містах України розгорнуто виставки: у львівській галереї «Дзига» – перформативного живопису В. Кауфмана «Температура»; в Одеському художньому музеї – творів Стаса Жалобнюка та Костянтина Зоркіна; в Ужгороді, у Закарпатському обласному художньому музеї ім. Йосипа Бокшая, – живопису В. Ковтуна «Там, де ми є»; у Миколаєві, у Центральній міській бібліотеці імені М. Л. Кропивницького, – живопису Тетяни Ульяновської; в Музеї мистецтв Кропивницького – світлин Сергія Кононенка та Дмитра Скороходова «Фортеця Півдня» – Миколаїв. Херсон. Деокуповані території»; в дніпровській галереї Артсвіт – творів київської графічної майстерні etchingroom1 «Зупинка»; у Центрі сучасної культури у Дніпрі (DCCC) – творів одинадцяти українських художників «Хай довга. Дорога. Веде. До. Сходів у. Небі» (Богдан Бунчак, Ксенія Гнилицька, Дар'я Лук'яненко, Сашко Протяг, Анна Сапон, Вікторія Тимонова та ін); в Тернопільському обласному художньому музеї – акварелей художників з різних куточків України «Особисті кордони».

З 16 червня у Львові в приміщенні однієї з пам'яток архітектури було відкрито новий артпростір Ya Gallery Black від куратора культурних проєктів і засновника Ya Gallery Павла Гудімова. Новий проєктний простір пропонує відповідь на питання, чи може колір бути концепцією, яка об'єднає різні ідеї різних художників. Ya Gallery Black дозволяє поглянути на роботи зі спільної точки зору – кольору і спонукає до розмови про чорний. Чорні скульптури, картини, книги та інші артоб'єкти.

У Кам'янці-Подільському Хмельницької області облаштували виставковий простір у приміщенні монастиря домініканок у Старому місті. Рішення віддати відреставроване приміщення святині під виставкову залу прийняв єпископ Кам'янець-Подільської дієцезії РКЦ Леон Дубравський. Вже 2 червня там відкрилася персональна виставка плакатів українського живописця Володимира Карвасарного «Переможемо».

Відкрито нові мурали: у Києві – «Запорізький месник», присвячений наймолодшому Герою України, солдату Національної гвардії України Роману Гломбі, «Підтримка», присвячений українським волонтерам (артпроєкт реалізувала організація GoGlobal у співпраці з комунікаційною агенцією ETER, в основі ескізу – робота канадського художника та ілюстратора Еріка Пауза «Без тебе не існує мене»); в Івано-Франківську – «Мурал надії» за ескізом художника Нікити Тітова (до створення муралу також долучився художник Ярема Стецик); у селищі Володимирець Рівненської області – на честь Героя України О. Мацієвського (авторка стінопису – вчителька Володимирецького ліцею № 1 К. Парапанова); у Вінниці – загиблому старшому лейтенанту, воїну 28-ї механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу Олександрю Біліку на псевдо «Топаз» (художник – Олександр Нікітюк).

Український культурний фонд створив платформу «Мистецтво перемоги». На порталі можна знайти добірки сучасних мілітарі-муралів, постерів, ілюстрацій, карикатур та мемів. Доеднатись до їх формування та використовувати вже завантажені зображення може кожний, але з обов'язковим зазначенням автора.

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

З 2 по 8 червня у Києві проходив XX Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA. Його тема цього року – «Образ майбутнього». Відкривала фестиваль стрічка Аліси Коваленко «Ми не згаснемо», яка мала прем'єру на цьогорічному Берлінале. Загалом на фестивалі було представлено 51 фільм із 27 країн. З них – чотири світові прем'єри та 21 національна. Покази відбувалися в кінотеатрах «Жовтень» та Kino42, а також в онлайн-кінотеатрі DocuSpace. Стрічки було презентовано в традиційних програмах: «Docu/Світ», «Docu/Україна» та Docu/Коротко. Цьогоріч у рамках фестивалю створили спеціальну програму «Монтажний перехід». Її присвятили пам'яті режисера монтажу Віктора Ониська, військовому командирі, який загинув, боронячи Україну. Авторкою «Монтажного переходу» стала дружина Віктора – Ольга Бірзул, кінокураторка та культурна менеджерка. Крім того, на

фестивалі вдруге з'явився проєкт Civil Pitch. Це конкурс, де ідея активістів і режисерів може отримати кошти та допомогу менторів. За підсумкам фестивалю головний приз Національного конкурсу повнометражних фільмів «Доси/Україна» здобула стрічка режисера Мстислава Чернова «20 днів у Маріуполі» (вона також отримала приз глядацьких симпатій). Спеціальну відзнаку в цьому конкурсі журі вирішило вручити режисерові фільму «Крихка пам'ять» Ігорю Іваньку (фільм також отримав приз студентського журі). У Міжнародному конкурсі повнометражних фільмів «Доси/Світ» переможницею стала українська документалістка Аліса Коваленко з фільмом «Ми не згаснемо». У Національному конкурсі короткометражних фільмів Доси/Коротко головний приз дістався німецько-українській стрічці режисерів Міли Жлуктенко та Данієля Асаді Фаезі «Прокидаючись у тиші». Український режисер Олексій Радинський отримав спеціальну відзнаку за фільм «Чорнобиль 22». Головний приз конкурсу Rights Now! вручили режисеру Роману Любому, який брав участь у фестивалі зі стрічкою «Залізні метелики». Головний приз Премії імені Андрія Матросова, продюсера фестивалю Docudays UA, який загинув у автокатастрофі 16 лютого 2010 року, присудили українській режисерці Аліні Максименко за картину «Ptitsa». Спеціальну відзнаку дали режисерці Дарині Мамайсур, авторці фільму «Щоразу затинаюся від звістки з Києва». Закрила XX Міжнародний фестиваль документального кіно про права людини Docudays UA прем'єра фільму режисера С. Буковського «Іван і Марта», що розповідає про життя і творчість українського дисидента, письменника-шістдесятника та літературознавця І. Дзюби та його дружину.

22 – 28 червня в Києві тривав Перший фестиваль SUNNY BUNNY («Сонячний зайчик»), що виріс із однойменної позаконкурсної програми КМКФ «Молодість». Основними локаціями події стали кінотеатри «Жовтень» та KINO42. Загалом відбулося понад 60 показів фільмів про ЛГБТ-спільноту: короткий та повний метр, документальні та ігрові, з надзвичайно широким спектром проблематики. У програмі фестивалю – міжнародні конкурси у двох категоріях – повно- та короткометражний, позаконкурсні програми New Colors, «Панорама», «Квірчик», «X Borders», «Квір-борці», «Українська квір-ретроспектива», панельна дискусія «#НаЧасі: Чому цивільні партнерства потрібні Україні».

Другий фестиваль глядацького кіно «Миколайчук OPEN» відбувся з 15 до 20 червня у Чернівцях за підтримки міської та обласної рад та Буковинської кінокомісії. Офіційно подію було відкрито українською прем'єрою фільму «Я, Ніна» режисерки Марисі Нікітюк. Уперше на фестивалі було проведено національний та міжнародний конкурси. До першого увійшли короткометражні фільми (ігрові, документальні та експериментальні), а до другого – повнометражні ігрові фільми з усього світу, вироблені у 2022–2023 роках, а саме: з України, Румунії, Польщі, Ізраїлю, Італії, Франції та ін. Церемонія нагородження переможців відбулась у Культурно-мистецькому центрі ім. Івана Миколайчука, який був основною локацією заходу. Офіційна нагорода кінофестивалю отримала назву «Залізний Миколайчук». Лавреатів обрали глядачі шляхом голосу-

вання. Зокрема переможцем Національного конкурсу, в якому змагались українські або копродукційні короткометражні стрічки, став документальний фільм «Чорнобиль 22» О. Радинського (Україна, 2023). Церемонії передував благодійний аукціон, який провів Український мистецький фонд. Зібрані кошти передали на потреби ЗСУ.

У Києві у Медіацентрі «Україна – Укрінформ» відбулася презентація документального фільму про гурт «Антитіла» та оголошено старт проєкту «Культура vs війна», присвяченого українським митцям на війні. Проєкт розповідає світу про цінності української культури через історії митців, які залишили своє звичне життя та стали на захист України. Проєкт ініційовано Асоціацією «Дивись українське!», реалізується за підтримки Єврокомісії, фонду «МХП-Громаді» та компанії «Вавілон».

1 червня стартував III етап Національного туру «Кіно заради перемоги!», у межах якого українські фільми могли побачити захисники України у військових частинах та десятки тисяч глядачів у населених пунктах без кінотеатрів. Від червня й до жовтня спеціальний кіномобіль їздитиме невеликими містами й селами, демонструючи українські стрічки. До виїздів також долучаться амбасадори проєкту: Ада Роговцева, Ахтем Сеїтаблаєв, Ірма Вітовська, Богдан Бенюк, Олексій Тритенко та інші митці. Вони презентуватимуть стрічки та спілкуватимуться з глядачами. III етап туру стартував у Міжнародний день захисту дітей у дитячому санаторії «Сосновий бір» Черкаської області. Просто неба діти переглянули стрічку «Фокстер і Макс» режисера Анатолія Матешка. Також 1, 9, 11, 16, 17 і 18 червня покази відбулися в окремих населених пунктах Черкащини, Тернопільщини, Львівщини, Київщини та Вінниччини. До перегляду пропонувалися фільми зі списку: «Захар Беркут» Ахтема Сеїтаблаєва та Джона Вінна, «Віктор_робот» Анатолія Лавренішина, «Черкаси» Тимура Яценка, «Микита Кожум'яка» Манука Депояна, «Я працюю на цвинтарі» Олексія Тараненка, «Мирний-21» А. Сеїтаблаєва, «Памфір» Д. Суходиткого-Собчука та ін. Кінопокази Національного туру «Кіно заради Перемоги!» організовано Асоціацією «Дивись українське!». Проєкт реалізується за ініціативи Офісу Президента України, Державного агентства України з питань кіно, Асоціації «Дивись українське!» за підтримки фонду «МХП-Громаді» та компанії Deloitte в Україні, за сприяння компанії «Вавілон», ГО «УкрКіноФест», ГО «Спілка підприємців теле та кіноіндустрії», окремих підрозділів Збройних сил України та Національної гвардії України у взаємодії з обласними військово-цивільними адміністраціями.

Музейна справа

Верховна Рада України на своєму пленарному засіданні 29 червня проголосувала за внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» щодо порядку подальшого використання музейних зібрань у разі реорганізації музеїв. Ухвалення цього законопроекту забезпечить збереження музейного фонду України, прозорість здійснення реорганізації та посилить значення музеїв, як інструменту збереження культурної спадщини й формування сучасної культури. А саме недопущення прихованої ліквідації музеїв через механізм їх реор-

ганізації (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) музеїв, що засновані на державній і комунальній формах власності.

20 червня в приміщенні Національного музею Тараса Шевченка відбулось урочисте засідання з нагоди 85-річчя Національного науково-дослідного реставраційного центру України, який зробив значний внесок у збереження національної культурної спадщини.

23 червня в Національному музеї історії України відкрився виставковий проєкт «Європа і Україна: діалог крізь віки», приурочений до річниці надання Україні статусу кандидата в члени Європейського Союзу. Виставка ілюструвала вплив західноєвропейської культури на українську в культурно-мистецькому, технологічно-промисловому та суспільно-політичному контекстах. Українська культура протягом сторіч органічно адаптувала західноєвропейські стилі. Про це свідчать предмети українського та європейського образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва кінця 18 – 19 ст., що були представлені на виставці. Особливу увагу в експозиції було приділено порцеляновим виробам Волокитинської фабрики Андрія Міклашевського та фаянсовим виробам Києво-Межигірської фабрики. Також демонструвалися меблі у стилі відомого французького мебляра Андре-Шарля Буля (1642—1732), західноєвропейські кабінетні меблі, вишукані австрійські меблі для віталень у стилі «бідермаєр», французькі різьблені шафи-вітрини у стилі «друге рококо». Інтер'єрне умеблювання було доповнено масивними вазами, бронзовими канделябрами, настільною скульптурою на взірць робіт французького скульптора Клодіона. Більшість продемонстрованих меблевих виробів походять із колекції родини промисловців та меценатів Терещенків.

24 червня у Національному музеї історії України відбулася літературно-історична дискусія «Енеїда» – український літературний вестерн». Організований спільними зусиллями музею та Національної спілки письменників України, захід пройшов на майданчику виставки «Енеїда 225», що присвячена ювілейній даті виходу в світ відомої поеми Івана Котляревського. Своїми думками з присутніми поділилися голова НСПУ Михайло Сидоржевський, письменник і літературознавець Анатолій Ткаченко, дитячий письменник і культурний діяч Анатолій Качан та ін.

Львівський музей історії релігії підготував банерну виставку «Ми пам'ятаємо. До 80-ї річниці ліквідації львівського гетто». Відкриття відбулося 16 червня на площі перед музеєм. Дванадцять тематичних інформаційних стендів висвітлювали страшні звірства нацистського режиму, які зазнали на собі євреї Львова. Виставку було підготовлено на основі пам'яток Львівського музею історії релігії, Державного архіву Львівської області, Всеукраїнського єврейського благодійного фонду «Хесед Ар'є», молодіжної єврейської організації «Гілель», за сприяння Львівської обласної державної адміністрації і Львівської обласної ради.

У Дніпропетровському національному історичному музеї імені Яворницького проходила виставка «Врятована спадщина. Дякую ЗСУ!». На ній демонструвалися артефакти, знайдені під час війни. Частина експонатів була дивом

врятована бійцями української армії, частина – саперами при розмінуванні, решта – знайдені археологами за рік повномасштабного вторгнення в прифронтових регіонах.

Охорона культурної спадщини

15 червня набрав чинності розроблений Міністерством культури та інформаційної політики України закон «Про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» щодо незанесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та вилучення з Реєстру окремих об'єктів культурної спадщини». За відповідний документ Верховна Рада проголосувала у другому читанні та в цілому 3 травня, 12 червня закон було підписано Президентом України Володимиром Зеленським. Його головна мета – створення правових підстав для вилучення з Державного реєстру нерухомих пам'яток України об'єктів культурної спадщини, що є символом російської імперської та радянської тоталітарної політики й ідеології.

На засіданні Науково-методичної ради з питань охорони культурної спадщини Міністерство культури та інформаційної політики України розглянуло питання про розширення меж території об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Історичний центр Одеси» відповідно рекомендацій Комітету ЮНЕСКО. Рада прийняла рішення про виключення порту з основного об'єкту та розширення зони (блакитна лінія) вглиб від моря у північному і південному напрямках на декілька кварталів включно з територією Парку Шевченка. Також була розширена буферна зона ЮНЕСКО (фіолетова лінія), яка окреслює межі вже існуючих історичних ареалів міста. Остаточне затвердження нових меж буде прийматись Комітетом ЮНЕСКО в Парижі восени цього року.

5 червня Комісія Міністерства культури та інформаційної політики України з приймання-передачі державного майна «Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» завершила свою роботу та підписала із заповідником Акт приймання-передачі державного майна. Документом підтверджено передачу державного майна у користування заповіднику (загалом 79 об'єктів). Комісія у своєму звіті виявила порушення вимог законодавства з боку Свято-Успенської Києво-Печерської лаври (чоловічого монастиря) Української православної церкви. Відповідно до рекомендацій комісії та на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України, заповідник вислав вимогу про невідкладне звільнення, припинення користування та повернення заповіднику всіх культових будівель та іншого майна, що є державною власністю.

11 червня вперше в історії Києво-Печерської лаври відправлено панахиду за її меценатом і ктитором – гетьманом Іваном Мазепою, якого за небажання коритися московії ще за життя було піддано анафемі російською імперською церквою. Молебень відбувся у Церкві Всіх Святих з нагоди 325-річчя освячення храму. За ініціативи Міністерства культури та інформаційної політики України та за підтримки Офісу ЮНЕСКО в Україні у церкві Всіх святих розпочнуться реставраційні роботи.

7 червня розпочався процес 3D-сканування Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври за спільною ініціативою Міністерства культури та інформаційної політики України, Офісу ЮНЕСКО в Києві та Заповідника. Церква, побудована на початку XII ст., є єдиною повністю збереженою давньоруською пам'яткою Києво-Печерської лаври. Отримані дані допоможуть проводити геомоніторинг, для контролю та фіксації деформаційних процесів (зсуви, просідання тощо), а також відстежувати негативний вплив на пам'ятку від вибухових хвиль.

28 червня група експертів із компанії Skeiron здійснила оцифрування Бродівської синагоги (пам'ятки національного значення), щоб у разі розбирання аварійного склепіння, його потім можна було відтворити.

Про знищення нашої історії та церковної культури розповідала виставка «Братство. Богоявлення. Собор», відкриття якої відбулося у Національній академії мистецтв України. Проєкт було створено командою КЗ «Центр консервації предметів археології» та Департаментом охорони культурної спадщини КМДА, у співпраці з 12 інституціями зі сфери освіти, культури, науки, громадського та правничого секторів. У центрі експозиції – історія Богоявленського собору Києво-Братського монастиря, збудованого у стилі українського бароко у 1690–1693 роках на місці старої дерев'яної церкви коштом гетьмана Івана Мазепи. Фотоматеріали розповідали і про інші святині Києва, зруйновані у 20–30-их роках минулого століття більшовиками. Про злочини росіян проти духовної спадщини та культури України, які є частиною імперської політики росії, свідчили інсталяції Національного музею Революції Гідності та Національного музею історії України у Другій світовій війні. Було представлено речі з храмів, зруйнованих у 2022-му. Їх зібрано під час експедицій у межах музейної місії Штабу порятунку спадщини.

Національний заповідник «Софія Київська» експонував давньоруський меч доби Святослава Хороброго. Реліквію надав Національний заповідник «Хортиця». Меч став частиною виставки «Російсько-українські війни XII–XXI ст.: свідчення Святої Софії», яку було відкрито у Софійському соборі 24 лютого 2023 р. Меч, який пов'язують з ім'ям Святослава Хороброго, було знайдено у листопаді 2011 року біля острова Хортиця.

30 червня Національний заповідник «Хортиця» презентував нову унікальну знахідку – човен-однодеревку. Це – рухома пам'ятка культурної спадщини, яка безпосередньо пов'язана з історією України. Її виявили співробітники заповідника під час планового обстеження берегової смуги річки Дніпро, яка обміліла внаслідок руйнації росіянами Каховської ГЕС.

У Чернігові 900-річний Борисоглібський собор поновив екскурсії після перерви, викликані російсько-українською війною. Для огляду у соборі було запропоновано тимчасову фотовиставку, яка розповідає про архітектурні й археологічні дослідження пам'яток заповідника «Чернігів стародавній» та про Борисоглібський собор як унікальну пам'ятку архітектури початку XII століття.

Прибутковий будинок Марії Станіславської Києві (відомий як «будинок з комахами», зведений у 1893 році) занесено до Державного реєстру нерухомих

пам'яток України за категорією пам'ятка архітектури місцевого значення. Про це йдеться у наказі Міністерства та інформаційної політики від 16 червня.

16 червня у церкві Святої Трійці в місті Жовква, що належить до восьми дерев'яних храмів України, які входять до спадщини ЮНЕСКО, змонтували відреставрований іконостас. Реставрація храму XVIII ст., яка тривала понад чотири роки, практично завершена. П'ятирусний іконостас, який виконали майстри Жовківської школи іконопису і різьби, зокрема Іван Руткович та Василь Петранович, відновлювали у Національному науково-дослідному реставраційному центрі.

У рамках реставрації Ужгородського Хрестовоздвиженського греко-католицького кафедрального собору команда фахівців закінчила реставрацію іконостасу, створеного в 1777–1779 роках. Ініціатором реставраційних робіт у соборі виступила Мукачівська греко-католицька єпархія. Їх проведенням займається міжнародна команда фахівців. Здійснюють реставрацію в рамках гранту транскордонної програми європейського інструменту сусідства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014–2020».

У селі Підлісся на Золочівщині на Львівщині завершено реставрацію пам'ятного хреста Маркіяну Шашкевичу. Пам'ятку відновлено вперше з часу її спорудження (1911 рік). Роботи почали у 2021 році, коли відзначали 210-у річницю від дня народження Маркіяна Шашкевича. Кошти на завершення робіт на об'єкті було передбачено цьогоріч в бюджеті області.

Література. Книговидання. Промоція читання

22–25 червні у Києві у Мистецькому арсеналі проходив XI Міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал», його відвідали 28 тисяч осіб. В умовах воєнного стану XI Книжковий Арсенал зазнав змін – він тривав лише 3 повні дні, а масштаб фестивалю був дещо іншим і відбувався тільки на першому поверсі Мистецького арсеналу й на Вуличній сцені. Принципова структура Книжкового Арсеналу залишилася незмінною і складалася з програмної частини фестивалю та книжкового ярмарку з відповідними тематичними секціями, які представили київські книгарні: «Художня література» – книгарня «Книжковий Лев»; «Нонфікшн» – книгарня «Сенс»; «Дитяча книга», «Комікси та графічна проза» – книгарня «Закапелок»; «Арткнига» – Довженко-Центр; «Книга про російсько-українську війну» – муніципальна книгарня «Сяйво книги». Головних програм на фестивалі цьогоріч було 4. Це події фокус-теми «Коли все має значення», літературна програма «Перенести досвід у пам'ять», програма для дітей та підлітків «Коли війна не лише у книжках», а також окрема професійна програма Книжкового Арсеналу. Ще три спецпрограми – «(не)публічні бібліотеки» від Літературної лабораторії Мистецького арсеналу, «Пам'ять говорить» від Українського ПЕН, «Літературний кіноканон. Том перший» від Довженко-Центру – охопили більш специфічні й вузькопрофільні напрями. Зокрема, в рамках Спеціальної програми Українського ПЕН «Пам'ять говорить» відбулася подія солідарності з українськими бібліотеками, що постраждали через російську агресію. На подію було запрошено директорок пошкоджених бібліотек Чернігівщи-

ни, Миколаївщини, Херсонщини, Нікополя. Відвідувачі фестивалю мали можливість побачити та погортати книжки, що вийшли друком з липня 2022 року до червня 2023 року на Вітрині новинок (щорічний спецпроект Читомо та Книжкового Арсеналу). Загалом на фестивалі було представлено 1300 книжок, що вийшли протягом останнього року, від 77 українських видавництв. Візуальна складова фестивалю була представлена 7 виставковими проектами. У просторі та в програмі фестивалю також можна було оглянути проекти за участі ілюстраторів, дизайнерів та шрифтарів. Участь у подієвій частині XI Книжкового Арсеналу взяли понад 200 гостей.

9–11 червня в Одеській національній науковій бібліотеці за підтримки Міністерства культури на інформаційної політики України відбувся загальнонаціональний комплексний захід соціокультурного та науково-комунікативного спрямування – «Інтелект-Форум». Програма заходу поєднала XXIII Всеукраїнську виставку-форум «Українська книга на Одещині» та IV ОдесаБібліоСаміт – Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю для фахівців бібліотек України та зарубіжжя. Програма виставки-форуму передбачала широкий спектр публічних заходів з популяризації книги і читання як для широких верств населення, так і професійного спрямування: круглий стіл з актуальних питань книговидавництва та поповнення бібліотечних фондів в умовах війни, презентації нових вітчизняних видань та видавничих проектів, промоакції, автограф-сесії, зустрічі з українськими авторами, фахові дискусії, майстер-класи, творчі майданчики за участі представників провідних видавництв України, письменників, ілюстраторів книги, літературознавців, мистецтвознавців, бібліотечних фахівців та широкої громадськості. Цьогоріч на виставці було презентовано понад 60 книжок від 32-х видавництв з різних куточків України.

Вперше організатори Всеукраїнської літературної премії імені Ірини Вільде змінили традицію, влаштувавши церемонію вручення нагород лауреатам не в приміщенні Львівської обласної організації НСПУ, а в Музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької у Львові. Лауреатами премії стали: володар першої премії – львів'янин Юрій Перетятко за збірку повістей і есеїв «Апостоли узбіччя», другої премії – киянин Сергій Чирков, за роман в оповіданнях «Богданове прокляття» та третьої премії – Ігор Павлюк з Києва за роман «Буг».

Книжкова платформа Yakaboo разом з українськими видавництвами створила бібліотеку у дитячому просторі «Спільно» на центральному залізничному вокзалі в Києві. У ній зібрали понад 400 книжок для дітей та дорослих – пізнавальну літературу, художні видання, нонфікшн, книги з історії та культури України, путівники та видання англійською мовою тощо. Бібліотека є частиною інклюзивного простору, який створили для зручного перебування батьків із дітьми різного віку.

Бібліотечна справа

До Міжнародного дня захисту дітей у Національній бібліотеці України для дітей започаткували проведення Дитячих бібліотечних молитовних снідан-

ків. Вранці у перший день літа до головної дитячої бібліотеки країни завітали діти-читачі з різних регіонів України – зі столиці і Київщини, а також з Луганської та Донецької областей. Дитячий молитовний сніданок розпочався із загальнонаціональної хвилини мовчання на вшанування пам'яті загиблих унаслідок збройної агресії росії проти України. Захід відвідав перший заступник міністра культури та інформаційної політики України Ростислав Карандєєв. На молитовному сніданку також були присутні представники центральних та місцевих органів влади, громадських організацій, іноземні дипломати, військові та журналісти. Гості висловлювали свої побажання дітям у Міжнародний день захисту дітей, оглянули виставки та розмальовані воєнні артефакти, перетворені руками дітей в арт-об'єкти.

У рамках благодійної акції «Українським дітям – українську книгу!» дитячим бібліотекам Одеси на заміну російським книжкам передали понад 7 тис. примірників дитячої та художньої літератури. Ще 2,5 тис. сучасних українських книг відправилися до Рівного і будуть розподілені між бібліотеками громад регіону. А 5 тисяч виданих українською мовою книжок для бібліотек області отримала Черкащина. У переліку – «Тигролови» І. Багряного, «Чорна рада» П. Куліша, «Енеїда» І. Котляревського та ще десятки книг. Благодійна акція «Українським дітям – українську книгу!» реалізується Держкомтелерадіо спільно з Офісом Президента, Міністерством культури та інформаційної політики, Міністерством закордонних справ за сприяння благодійного фонду «Здоров'я майбутнього».

Український культурний фонд у партнерстві з програмою ЄС «Креативна Україна» презентували свої грантові можливості для команд українських бібліотек. Учасниками заходу стали понад 100 фахівців бібліотечної справи з Києва та Київської області.

Аматорство

В Ізмаїльській картинній галереї Одеського обласного центру естетичного виховання було відкрито 1 червня традиційний фестиваль-конкурс дитячої творчості «Дунай – річка дружби», відбулись концерт і низка творчих майстер-класів. Цьогоріч на виставці було представлено 335 робіт (живопис, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво) понад 200 учасників з України та з-за кордону. Організатори події – Департамент культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської облдержадміністрації та Обласний центр естетичного виховання імені Ємілії Євдокимової.

У Хмельницькому обласному науково-методичному центрі культури і мистецтва відбулася передача рушника єднання в рамках Всеукраїнського фестивалю національної вишивки та костюма «Цвіт вишиванки». Проєкт був започаткований десять років тому. Його задум – відобразити на рушнику орнаменти з 24 областей України, АР Крим та Києва, а також 26 узорів, які найбільш поширені в українській діаспорі. На рушнику вже вишиті орнаменти восьми областей, Криму та дев'яти країн.

Також експонувалися виставки самодіяльних митців: у Музеї книги та друкарства міста Острога – крапкових картин рівненської художниці-крапкарки та бібліотекарки Рівненської обласної бібліотеки для молоді Олени Сергєєвої «Україна – сад нашої душі»; у Житомирі – світлин першокурсника Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, вихованця гуртка «Мистецтво фотографії» Житомирського центру творчості дітей та молоді Максима Вознюка – «Один день із життя ВПО»; у Львові – картин морського піхотинця Івана Гаврилка та ін.

Просвітництво

24 червня у смт Млинів на Рівненщині відбувся щорічний благодійний гастрономічний фестиваль «Молодий борщ», зібрані кошти підуть на розвиток одного з інклюзивних центрів. 16 територіальних громад з різних куточків України готували свій борщ за рецептом господинь Рівненщини, Харківщини, Луганщини, Донеччини, Херсонщини, Житомирщини і Чернігівщини.

Арттерапія

У київській лікарні «Охматдит» вперше в Україні влаштували сеанс психотерапії для дітей за допомогою музикотерапії. Проєкт здійснюється лікарнею, оркестром «Київ-Класик» під керівництвом народного артиста України Германа Макаренка за підтримки Українського культурного фонду. 26 червня відбувся концерт класичної музики у віртуозному виконанні оркестру.

29 червня у Національному музеї медицини відбулася арттерапевтична лекція «Мистецтво лікує. Повертаємо радість життя». Спікерка – Олена Гончарук, кандидатка психологічних наук, клінічний психолог. Захід відбувся у межах виставки «Мальовнича, непереможна Україна». Автором художніх творів, які представлені у вітражній залі музею, є заслужений художник України Юрій Пацан.

У Житомирі ГО «Військовий сувенір» відкрила майстерню з виготовлення виробів із дерева. Цей простір служитиме як арттерапія для ветеранів війни. Проєкт реалізовано в рамках гранту ПРОООН.

Матеріал підготувала
узагальнення інформації

Темненко Ю. М., провідний редактор
відділу наукового аналізу та

Комп'ютерне опрацювання та редагування *І. Г. Піленко*

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,39. Б/т. Зам. 58. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12